

החלטת וועדת המשמעת לפי סעיף 44(א) לפקודת הרופאים

(נוסח חדש) התשל"ז - 1976

בעניין:

הקובל: משרד הבריאות

ע"י ב"כ יונתן ברג

נגד

הנקבל: דר' ריצ'רד שיפר, רופא מומחה בפסיכיאטריה, בעל רישיון מס' 14181

ע"י ב"כ עו"ד ערן קייזמן

דו"ח הוועדה בענין אמצעי ענישה

הנקבל, דר' ריצ'רד שיפר, פסיכיאטר, הורשע בתאריך 12/1/16 בבית משפט השלום בראשון לציון, בעבירות של עושק והטרדת עד. הוא נדון בגין עבירות אלה ל - 20 חודשי מאסר בפועל, מאסרים מותנים בגין כל אחת מן העבירות ולקנס בסך 50,000 ₪. כן הוטל עליו לפצות את המטופל ולשלם לו סכום של 45,000 ₪.

בעקבות כתב האישום הוגשה כנגד דר' שיפר קובלנה, אשר תוקנה לאחר ההרשעה, לפי סעיף 41(5) לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976.

הפרשה נושא ההרשעה וקובלנה, מגוללת סיפור כעור של פסיכיאטר אשר פעל תוך הפרת החוק וכללי האתיקה ופגע במטופל.

ואלה העובדות:

הנקבל היה במשך שנים, עובד ציבור, מנהל המרפאה לבריאות הנפש למבוגרים בנתניה ובמסגרת זו ריכז את הטיפול בנכי צה"ל עבור משרד הביטחון (להלן: המרפאה) אשר מימן את כל הטיפולים.

המטופל - נכה צה"ל כתוצאה ממלחמת יום כיפור, סבל מהפרעת דחק פוסט טראומטית (PTSD) והפרעות נוספות טופל ע"י הנקבל במרפאה, באופן שוטף וקבוע, החל משנת 2000 ועד חודש ספטמבר 2013 (תקופה בה חלה התדרדרות במצבו הנפשי בגלל אירועים

משפחתיים) ופיתח תלות בנקבל, שהיווה בעיניו דמות משמעותית ביותר "גורם שבזכותו הוא חי" (ציטוט מתוך סעיף 6 לכתב האישום בו הורשע הנקבל כאמור לעיל, עפ"י הודאתו).

הנקבל ניצל את מצבו הנפשי של המטופל ואת תלותו בו ובמשך תקופה ארוכה, החל מחודש ינואר 2006, נהג לקבל ממנו כספים, קיבל מהמטופל את רכבו לשימוש לתקופות ארוכות, במהלכן היה הנקבל מעורב בשש (!) תאונות דרכים עם הרכב, בעוד המטופל, מעמיד לרשותו רכב חלופי שקיבל מחברת הביטוח (מוסר את פרטיו כנהג ואת הנקבל כנהג שני ומעמיד את כרטיס האשראי שלו כערבון), משלם את עלויות תיקון הנזקים (בתחילה עלות השתתפות עצמית, ובהמשך, עלות תיקוני הרכב במוסכים פרטיים, לפי דרישת הנקבל).

הנקבל המשיך כל הזמן לנהוג ברכבו של המטופל עד שזה ביקש, בחודש אפריל 2013, את החזרת הרכב. רק לאחר בקשות חוזרות ונשנות של המטופל ולאחר שזה נתן לו סכום של \$1000 (לטענת הנקבל לצורך ביטוח הרכב של בנו) הסכים הנקבל להחזיר למטופל את רכבו.

בחודש ספטמבר 2013, פנה המטופל לנקבל ותינה בפניו את בעיותיו עם עיריית נתניה (בעקבות תלונת שכנה נגדו), הנקבל הבטיח שיסדר את העניינים עם העירייה אך במקביל, ביקש מהמטופל סיוע כספי בגין חובות שלו וקיבל ממנו סכום כסף נוסף (8000 ש"ח) כהלוואה אותה ביקש המטופל שיחזיר כאשר יתאפשר לו ובלבד שלא ינטוש את בת הזוג ובנה.

משביקש המטופל את החזר ההלוואה, ניתק הנקבל קשר עימו.

בחודש אוקטובר 2013, פונה המטופל לאגף השיקום ומשתף בעובדות דלעיל ומכאן ואילך הוא מטופל ע"י רופא אחר מאגף השיקום ומוגשת תלונה למשטרה אשר מנהלת חקירה בגין העובדות המפורטות לעיל בסיומה מועבר התיק לפרקליטות.

בהמשך, מודיעה הפרקליטות לנקבל כי נשקלת העמדתו לדין ובגין אותן עובדות הוא נקרא לשימוע.

לאחר השימוע, שלח הנקבל מסרים מטרידים ומאיימים למטופל בגין התלונה, אשר גרמו לו לחרדה ותחושת איום ופחד.

בסופו של דבר נקשר הסדר טיעון בין הנקבל לפרקליטות, עפ"י הנקבל הודה במיוחס לו והמדינה הסכימה לעריכת תסקיר שירות מבחן בעניינו.

עיקרי התסקיר צוטטו בגזר הדין של בית המשפט ומהם עלה כי תמונה של הנקבל כאדם הממוקד בעצמו, אשר לא הפנים את הפסול בהתנהגותו ואף שהודה בעובדות כתב האישום, סבר כי אין בהתנהגותו אלא התנהגות מקובלת בין חברים על רקע מצוקתו הכלכלית ולכן גם סבר כי התנהלות המטופל, קרי פנייתו להתלונן במשטרה, הייתה בגידה (!) והמסרים המאיימים ששלח לו לא הייתה אלא ביטוי לתחושה זו.

מקריאת גזר הדין, אשר כלל מטבע הדברים התייחסות נרחבת לתסקיר שירות המבחן, התגלה הנקבל, אשר אמור היה בתוקף מקצועו להיות אמון צרכי מטופליו, כאישיות הנזקקת להערכה ותלות של הזולת וכמי שמעמיד את צרכיו שלו לפני אלה של מטופליו.

עם זאת, כעולה מתוך גזר הדין, סבר שירות המבחן כי שנותיו הרבות של הנקבל בעיסוק בפסיכיאטריה ויכולותיו הקוגניטיביות הגבוהות מהווים גורמים מפחיתי סיכון וכי ההליך המשפטי המתנהל נגדו, מהווה גם הוא גורם מתריע ומציב גבול.

מתוך גזר הדין לומדים אנו גם את ההיקף הנכון יותר של נזקי המתלונן- הממוניים ואינם ממוניים.

נזקים ממוניים – כספים שהעביר לנקבל, במשך שנה, לפי בקשתו – 60000 ₪; פרמיות הביטוח על רכבו גדלו מאד לאור ריבוי התאונות שעשה הנקבל ברכבו; אובדן ערך של הרכב (15000 ₪) והצורך להחליפו לאור ריבוי התאונות, מה שחייב אותו בנטילת הלוואה ש"ס 30,000 ₪.

נזקים לא ממוניים – נפשיים (חרדה, דכאון, פחדים וכעס על עצמו).

מנגד עומד הנקבל – יליד 1956, לאחר קריירה ארוכה ללא עבר פלילי וכיום- חולה הסובל מבעיות רפואיות לא קלות.

גזר הדין –

בית המשפט ראה בהתנהגות הנקבל "פגיעה משמעותית, מוחשית וממשית העולה כדי רף חומרה עליון", שם דגש על התלות שפיתח המטופל הנקבל, ("בתקופת הטיפול פיתח המתלונן תלות בנאשם, אשר היווה עבורו דמות משמעותית. המתלונן ראה בנאשם גורם בזכותו הוא חי והתפתחו אצלו חרדות שמא ינטוש אותו הנאשם ויפסיק לטפל בו, ועל הרקע הזה היה נכון למלא את כל רצונותיו ובקשותיו של הנאשם").

היות הנקבל פסיכיאטר וותיק ומוכר הביא את בית המשפט לשימת דגש על החומרה היתרה שבמעשיו וגם בשל כך לא נכון היה לקבל את טענת הנקבל כי טעה לחשוב שמדובר בעזרה בין חברים, במיוחד כשהתנהגות הנקבל "חורגת מגבולות חברות אמיתית ותקינה" כי.
"בוודאי ובוודאי כזו החורגת מיחסי מטפל-מטופל, גם אם נלווה להם פן לא פורמלי בדמות קשר חם וארוך שנים".

לאור כל אלה מצא בית המשפט להשית על הנקבל עונש מאסר בפועל ממש ולתקופה משמעותית חרף עברו הנקי, גילו ומצבו הרפואי. בית המשפט מציין כי לקח בחשבון, לעניין אורך התקופה, בין היתר את היות רישיונו של הנקבל מושעה וכי אינו יכול לעבוד כמטפל אף שרשאי ליתן חוות דעת וכי בפניו הליך משמעותי לגבי המשך עתידו המקצועי.

ואכן עתה הגיעה השעה לדון בהיבטים המשמעותיים.

הצדדים התיצבו בפנינו, כאשר הם מסכימים כי העונש הראוי הוא השעיית רישיונו של הנקבל והמחלוקת ביניהם נטושה על אורך תקופת ההשעיה.

בכ' הקובל, עו"ד ברג, בעמדו על הרציונלים הצריכים להילקח בחשבון עי הוועדה ועל הדגש על רמת ההתנהגות האתית הנדרשת מרופא ועל מידת הסטייה הגדולה של הנקבל מהנורמה. בצדק, עמד בכ' הקובל על התלות הנוצרת בין מטפל למטופל, על הנורמה המחמירה הנדרשת מפסיכיאטר והחומרה אשר פסיכיאטר מומחה, וותיק ומנוסה מכיר את מצבו השביר של המטופל התלוי בו, מכיר את חולשותיו ואת כל נימי נפשו. בדיון, חורג מן הנורמה ומנצל את מצבו של המטופל לצרכיו הוא. בכ' הקובל הפנה אותנו לשיקול המרכזי שעלינו לשקול – ההגנה על האינטרס הציבורי והצורך לשלוח מסר ברור ועקרוני.

לחיזוק עמדתו הפנה בכל הקובל הפנה למקרה של דר' אריה פיגר, רופא בכיר, אשר ניצל מצוקת מטופליו חולי הסרטן ואת אמונתם בו כדי לקבל מהם כספי שוחד שלא הגיעו לו בדין כתנאי לטיפול.

לעומתו, טען עו"ד קייזמן, בכל הנקבל כי הקשר בין הנקבל למטופל היה קשר של מעקב תרופתי ולא טיפול פסיכותרפי – דבר המשליך על התלות הנוצרת. עוד טען כי החוק אינו אוסר על יחסי ידידות בין פסיכיאטר למטופל כל עוד אין מתקיים ניצול (ואכן זו אינה נקודה שבמחלוקת). בכל הנקבל טען בחצי פה כי העושה כאן אינו מן החמורים, כי חלק מן הדברים אירעו לאחר סיום הקשר הטיפולי בין הנקבל למטופל – אלא שטענות אלה אינן עולות בקנה אחד עם ההרשעה של הנקבל עפ"י הודאתו בעובדות כתב האישום ממנו עלה בבירור כי העובדות שבאישום הראשון (אישום העושה) אירעו כולן בתוך הקשר הטיפולי.

גם הטענות כי חרף מצבו תיפקד המטופל באורח נורמטיבי, אף שהוא "רדוף פחדים ובעיות על רקע הפוסט טראומה הוא סובל ממנה" (בכל הנקבל עמ' 23) וכי נעזר רבות בקובל בבעיות שונות שהתעוררו אצלו במהלך שנות הטיפול – אין בהן כדי להפחית מחומרת המעשים וההתייחסות המחמירה המתחייבת מהם.

טענה אחרת הועלתה ע"י בכל הנקבל כנגד ההשוואה שערך בכל הקובל בין המקרה שלפנינו לבין זה של דר' פיגר – הן באשר להבדל שבחומרת המעשים והן לאור העובדה כי הנקבל לקח אחריות והודה בעוד דר' פיגר ניהל משפט. לטענת עו"ד קייזמן, מקרהו של דר' פיגר הוא מקרה קיצון שאינו בר השוואה למקרה של הנקבל – שם היו מדובר בחולי סרטן נוטים למות שנאחזו בכל שביב תקווה שהבטיח להם דר' פיגר ואילו כאן אין מדובר בחולה מאושפז, המטופל אינו חולה נפש או פסול דין אלא "הוא עשה את זה מרצונו, אח"כ התחרט על הדברים האלה" (דברי עו"ד קייזמן עמ' 32).

עוד עמד בכל הנקבל על מצבו הבריאותי של מרשו – מוכר כנכה 100 % ע"י הבטוח הלאומי ונציבות שירות המדינה ופורש מעבודה על רקע זה. הוא פיצה את המטופל, בהתאם לפסיקת בית המשפט.

על רקע כל אלה ביקש להסתפק בתקופה השעיה קצרה מזו שהוטלה על דר' פיגר אשר תחל מיום הטלתה ולא מסיום ריצוי המאסר.

המלצת הוועדה –

שני הצדדים הביאו בפנינו את ענינו של דר' פיגר.

בכל הקובל מבקש לגזור גזירה שווה בין המקרים בשל היות הקשר פסיכיאטר – מטופל קשר המחייב אמות מידה מיוחדות בשל התלות הטבעית הנוצרת בין המטפל למטופל.

לעומתו טוען בכל הנקבל כי אי אפשר לגזור גזירה שווה בין המקרים: במקרה של פיגר היה מדובר בחולים מאושפדים שנטו למות ובני משפחותיהם שנאחזו בדר' פיגר כטובע הנאחז בקש להצלת חייו ואילו בענינו, אף שמדובר ביחסי טיפול אי אפשר להשוות את מצב המטופלים שם ופה וכי בצד הטיפול התפתחה ידידות ופניות הנקבל למטופל היו בקשת עזרה ידידותית על רקע מצוקה כלכלית שלו.

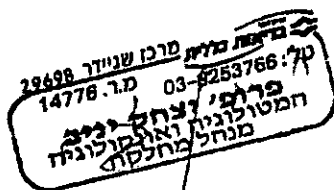
צודק בכל הקובל כי יחסי פסיכיאטר – מטפל מטילים חובה מיוחדת הנגזרת מטבעו של הקשר היוצר תלות נפשית ואכן למדנו מפסק הדין כי תלות כזו נתקיימה גם נתקיימה בענינו. אין ספק כי התנהלות הנקבל אינה מתיישבת עם התנהגות חברית ויסוד הניצול פה חוזר ועולה, כפי שקיבל ביטוי בגזר הדין של בית המשפט.

צודק בכל הנקבל בטענתו כי המקרה של דר' פיגר הינו חמור מאד – מדובר ב-5 מטופלים מאושפזים, במצב בריאותי קשה מאד בסכנת חיים, ואכן 4 מתוכם נפטרו. דר' פיגר הציג להם מצג שלא הותיר להם מרווח שיקול דעת חופשי.

עם זאת אי אפשר להתעלם מהעובדה כי אף שמדובר כאן במטופל אחד, הרי מדובר במקרים נשנים של עושק כלפי מטופל אחד ולא באירוע בודד וכי אי אפשר להתעלם מההכרות של הנקבל את פחדיו של המטופל וכי "שיחק" בהם באופן ציני.

גם עונש המאסר שהוטל על הנקבל חמור מזה שהוטל על דר' פיגר.

מששיווינו לנגד עינינו את כל המכלול העובדתי לגבי המטופל והנקבל, את נסיבות חייהם, את גילו ומצבו הרפואי של הנקבל הגענו לכלל מסקנה כי העונש ההולם את נסיבות המקרה הוא עונש של 30 חודשי תליית רישיון. מתקופת ההתלייה תנוכה התקופה בה ישהה הנקבל במאסר בפועל.

פרופ' יצחק יניב, חבר ועדה

ד"ר יוסי בר
מ. 17076
מסמך מרומז ימים 10167
מסמך מסמך נשך כלל 14264
מסמך מסמך נשך ימים 1732

ד"ר יוסי בר, יו"ר

25/12/16

שמעל שיבר, חברה

נציגת היועץ המשפטי לממשלה